ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ АКРЕДИТИВАМИ

Румянцева О.О., студентка*,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Необхідність розвитку міжнародної торгівлі в Україні, вихід на світовий ринок резидентів, застосування загальноприйнятих в міжнародній практиці форм безготівкових розрахунків набувають як ніколи великої важливості та значущості [1].

Найпоширенішою формою розрахунків в ринковій економіці є акредитиви, що переважно застосовуються в розрахунках за товари та послуги, коли постачальник хоче забезпечити собі гарантію оплати.

Акредитив – це специфічна форма безготівкових розрахунків, при яких одна установа банку доручає іншій провести за рахунок спеціально заброньованих для цього грошових коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари чи надані послуги. При розрахунку акредитивом банк-емітент за дорученням свого клієнта (заявника акредитива) зобов'язаний: виконати платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи та надані послуги; надати повноваження іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж. Ці два види операцій є головними акредитивними операціями.

При розрахунках акредитивами в економічні відносини вступають такі суб'єкти: платник – заявник акредитива, який звертається до банку, що його обслуговує, для відкриття акредитива; банк-емітент – банк платника, що відкриває акредитив своєму клієнту; бенефіціар – юридична особа, на користь якої виставлений акредитив (продавець, виконавець робіт або послуг тощо); виконуючий банк – банк бенефіціара або інший банк, що за дорученням банку-емітента виконує акредитив. Отже, при розрахунках акредитивами платіж виконує банк постачальника за рахунок коштів, спеціально заброньованих для цієї мети в банку платника. Умови та порядок проведення акредитивної операції передбачаються у договорі між бенефіціаром і заявником акредитива. Акредитиви можуть бути

---

* *Науковий керівник – Маренич Т.Г., д.е.н., професор*

депопоновані у банку платника (банку-емітенті) і в банку постачальника (бенефіціара).

Банки мають здійснити контроль за строком дії акредитивів. Строк дії акредитива в банку-емітенті встановлюється покупцем у межах 15 днів з дня відкриття, не враховуючи нормативного терміну проходження документів спецзв'язком між банками.

Акредитив закривається: а) за заявою постачальника про припинення дії відзивного акредитива до закінчення його строку. Банку-емітентові надсилається повідомлення виконуючим банком. Невикористана сума перераховується банку платника на рахунок, з якого депонували кошти; б) після закінчення обумовленого строку акредитива. Про закриття акредитиву банк-емітент повідомляє виконуючий банк; в) за заявою покупця за відзивним акредитивом про відмову акредитива повністю або частково акредитив закривається або зменшується у день одержання повідомлення від банку-емітента. Про закриття акредитива виконуючий банк надсилає повідомлення банкові-емітенту.

Акредитивна форма розрахунків, з одного боку, гарантує вчасність і повноту платежу постачальникові за відвантажені товари чи надані послуги; однак, з другого боку, вона сповільнює обіг (рух) грошових коштів, тому що вимагає депонування покупцем певної грошової суму ще до того, як здійснений сам акт купівлі-продажу товарно матеріальних цінностей. Форма розрахунків за акредитивами у наших умовах є засобом адаптації системи безготівкових розрахунків до нових ринкових відносин в умовах кризової економіки. На жаль, акредитивна форма розрахунків у господарському обороті України обмежена і не дає належного економічного ефекту.

Необхідно відмітити, що використання акредитиву в міжнародних розрахунках є поширеною практикою підприємств, що здійснюють імпортні операції. Демчук Т.П. вважає, що використання такої форми розрахунків для вітчизняних підприємств можливо не настільки вигідна як їх іноземним партнерам, але зважаючи на відсутність інформації про платоспроможність контрагентів, акредитив є запорукою якісного виконання зовнішньоекономічних зобов'язань [2].

Відповідно до норм ст. 1088 Цивільного кодексу України акредитив є однією із форм безготівкових розрахунків [3]. Тому бухгалтерський облік акредитивів здійснюється на рахунку 31

"Рахунки в банках" на відповідних субрахунках.

Відповідно до Інструкції № 291, облік акредитивів за зовнішньоекономічними розрахунками слід здійснювати на рахунку 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті". По дебету рахунку відображається сума коштів, призначена для розрахунків або її збільшення; по кредиту − закриття (сплата) акредитиву або зменшення початкової суми [4].

Рекомендуємо для обліку акредитивів використовувати субрахунки нижчого порядку, наприклад, 3141, 3142 та навіть 31411, 31412 − для обліку акредитивів за їх видами, валютою розрахунків або в розрізі постачальників.

При відкритті покритого акредитиву валютні кошти імпортера бронюються на окремому банківському рахунку в якості забезпечення платежу за імпортний товар (роботи, послуги); така операція в бухгалтерському обліку буде відображатися по дебету субрахунку 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті" і кредиту субрахунку 312 "Поточні рахунки в іноземній валюті". Проте може бути ситуація, коли в імпортера відсутня вільна іноземна валюта. В такому випадку підприємство може перерахувати банку відповідну суму гривень і на рахунках бухгалтерського обліку необхідно здійснити такий запис − дебет 313 "Інші рахунки в банку в національній валюті", кредит 311 "Поточні рахунки в національній валюті". А коли уповноважений банк придбає необхідну кількість валюти, можна провести запис: дебет 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті", кредит 313 "Інші рахунки в банку в національній валюті". Якщо кошти грошового забезпечення надані в грошовій одиниці України, то в разі значного зростання курсу іноземної валюти або гривні, в заяві про відкриття акредитива підприємство може передбачити право уповноваженого банку списати (у день виконання платежу за акредитивом) з його поточного рахунку додаткову суму коштів у національній валюті для здійснення операції з купівлі іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України з метою забезпечення покриття за акредитивом у повному обсязі. Якщо іноземна валюта грошового забезпечення акредитива відрізняється від виду іноземної валюти, у якій відкривається акредитив, то сума коштів грошового забезпечення акредитива за вимогою уповноваженого банку може бути збільшена на суму можливих ризиків від зміни курсів іноземних валют за умови, що це передбачено в заяві про відкриття акредитива або в договорі

банківського рахунку чи інших договорах, укладених між підприємством та уповноваженим банком.

Інший випадок – відкриття непокритого акредитиву. Така операція в бухгалтерському обліку буде відображатися по дебету субрахунку 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті" і кредиту субрахунку 602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті". За час користування кредитом у підприємства будуть виникати витрати на сплату відсотків банку, а також відповідно до умов договору між банком та імпортером, останній повинен буде повністю погасити суму кредиту за визначений період часу. При одержанні повідомлення виконуючого банку про списання грошових коштів з акредитива в оплату рахунків постачальника, підприємство робить запис по дебету рахунка 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками" і кредиту рахунка 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті". Оприбуткування ТМЦ, одержаних від постачальника, відображається записом по дебету рахунків 20 "Виробничі запаси" (відповідний субрахунок), 22 "МШП", 28 "Товари" та інших рахунків і кредиту рахунка 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками".

Відповідно до норм ст. 1098 ЦКУ акредитив може закриватися у разі: спливу строку дії акредитива; відмови одержувача грошових коштів від використання акредитива до спливу строку його дії, якщо це передбачено умовами акредитива; повного або часткового відкликання акредитива платником, якщо таке відкликання передбачено умовами акредитива. В таких випадках невикористаний залишок коштів перераховується на поточний рахунок покупця або спрямовується на погашення банківського кредиту (якщо акредитив було виставлено за рахунок кредиту банку), що оформляються записом по дебету рахунків 312 "Поточні рахунки в іноземній валюті" або 602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті" і кредиту рахунка 314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті".

Особливої уваги бухгалтера при обліку валютних розрахунків з акредитивами заслуговує питання дотримання вимог валютного законодавства. Адже при застосуванні розрахунків щодо імпортних операцій резидентів у формі документарного акредитиву, встановлений термін надходження товару, що не повинен перевищувати 180 календарних днів з моменту здійснення уповноваженим банком платежу на користь нерезидента. "Безкарне" перевищення зазначеного терміну можливе лише за умови отримання

висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики. В іншому випадку нараховуватиметься пеня в розмірі 0,3 % контрактної вартості не отриманого товару за кожен день перевищення зазначеного терміну [5]. Тому, з метою забезпечення контролю за виконанням розрахунків акредитивом, пропонуємо обліковувати "валютні акредитиви" на окремому позабалансовому рахунку − наприклад можна відкрити окремий субрахунок 031 "Відриті акредитиви в іноземній валюті".

Отже, на основі дослідження питання використання документарних акредитивів при здійсненні імпортних операцій, можна зробити такі висновки:

1) для обліку операцій з валютними акредитивами необхідно використовувати окремі рахунки, що застосовуються для відображення інформації про валютні операції підприємств;

2) з метою забезпечення контролю за виконанням розрахунків акредитивом, пропонуємо обліковувати "валютні акредитиви" на окремому позабалансовому рахунку.

Література.

1. Корнилов О.В. Акредитив / О.В. Корнилов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apelyacia.org.ua/.../stattya-1093-akreditiv-0.2. Демчук Т.П. Облік валютних розрахунків підприємств акредитивами при здійсненні імпортних операцій / Т.П. Демчук // Наука й економіка. – 2009. – № 4 (16), Т. 1. –С. 170-175 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/.pdf.

3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.03, зі змінами станом на 21.05.2009 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: [затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 зі змінами і доповненнями] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

5. Буркун О.С. Бухгалтерський та податковий облік розрахунків з використанням акредитива / О.С. Буркун // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. – 2008. – № 1. –С. 45-48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cursor-audit.com/.../buxgalterskij-ta-p.